

Handleiding Instapprogramma Staal Spelling en grammatica

- Dit instapprogramma is bedoeld voor het eerste jaar dat jouw school met *Staal 2 Spelling en grammatica* gaat werken. De leerkrachten en de kinderen van groep 4 tot en met 8 maken kennis met de categorieën, structuur, opbouw en materialen van *Staal 2 Spelling en grammatica*. De structuur en materialen zijn in alle leerjaren gelijk.
- Het instapprogramma bestaat uit deze handleiding en het handleidingkatern van het eerste blok. Daarnaast gebruik je de materialen van *Staal 2 Spelling en grammatica*: het werkboek, het staalboek, de posters en de digibordsoftware.
- Bekijk de instructiefilms van de categorieën die je aan gaat bieden.
- Lees als voorbereiding de Algemene handleiding door. Zo ben je op de hoogte van de uitgangspunten en de opbouw van *Staal 2 Spelling en grammatica*.
- In het instapprogramma wordt steeds voorgesteld om één of twee woorden van een werkboekopdracht samen te doen. Je kunt er ook voor kiezen om in het eerste blok een aantal opdrachten uit het werkboek helemaal samen te doen. Dan kunnen de kinderen op een veilige manier wennen aan de nieuwe structuur. Beoordeel zelf in hoeverre de groep dit nodig heeft.
- Werk je met het instapprogramma? Hang eventueel de poster 'Zo werken we met *Staal 2 Spelling en grammatica*' op in de klas.



ZO ZIET HET INSTAPPROGRAMMA ERUIT

Het uitgangspunt van dit instapprogramma is dat jij en de kinderen in alle rust wennen aan de nieuwe categorieën, structuur, opbouw en materialen van de methode *Staal 2 Spelling en grammatica*. Dit doe je door een les over twee dagen uit te smeren. Je biedt de helft van de dicteewoorden en een deel van de opdrachten in de eerste les aan. De volgende dag behandel je de andere helft van de dicteewoorden en de andere opdrachten in een tweede les.

Doe letterlijk wat er in de handleiding staat en verwoord ook héél precies de regels. Op deze manier leren jij en de kinderen snel de nieuwe spellingcategorieën die ervoor zorgen dat de woorden zonder fouten worden geschreven. Zo kom je snel tot resultaat.

Bij de grammaticaonderdelen woordsoorten en zinsdelen worden afkortingen gebruikt. Hanteer deze consequent. Op de laatste pagina van dit document staan alle begrippen en de bijbehorende afkortingen op een rijtje.



HET LESPROGRAMMA

Het lesprogramma van het instapprogramma voor het eerste blok van groep 4 ziet er als volgt uit:

GROEP 4	lesweek 1	lesweek 2	lesweek 3*	lesweek 4	lesweek 5	lesweek 6
	lesaanbod week 1	lesaanbod week 1	lesaanbod week 2	lesaanbod week 2	lesaanbod week 3	lesaanbod week 4
maandag	les 1A	les 3B	les 1A	les 3B	les 1	les 1
dinsdag	les 1B	les 4A	les 1B	les 4A	les 2	les 2
woensdag	les 2A	les 4B	les 2A	les 4B	les 3	les 3
donderdag	les 2B	les 5A	les 2B	les 5A	les 4	les 4
vrijdag	les 3A	les 5B	les 3A	les 5B	les 5	les 5

* Bekijk voor je start met het lesaanbod van week 2 hoe het gaat:

- Zijn de kinderen gewend aan de categorieën, structuur, opbouw en materialen? Dan kun je de lessen geven zoals ze in de handleiding staan.
- Hebben jij en/of de kinderen nog wat meer tijd nodig om te wennen? Blijf dan elke les van week 2 ook over twee dagen uitsmeren.

AAN DE SLAG!

Volg bij dit instapprogramma voor groep 4 de lesbeschrijving uit de handleiding van blok 1. Hierna volgt een lesbeschrijving van les 1A. Hierin staat alleen wat afwijkt van de handleiding en welke woorden, onderdelen en opdracht(en) je aanbiedt in deze les.



LES 1A

Voorbereiding

- Zet voor de les de tafels in theateropstelling, zodat alle kinderen jou goed kunnen zien.
- Leg een dicteeschrift en het staalboek op iedere tafel.
- Deel het werkboek bij deze eerste les pas uit bij de lesstap zelfstandig werken.
- Hang de poster met categorieën voor in de klas.
- Zet de digibordsoftware klaar.

START VAN DE LES

- 1 Vertel de kinderen dat ze vanaf dit jaar gaan werken met de nieuwe methode *Staal 2 Spelling en grammatica* en dat ze nieuwe spellingscategorieën gaan leren waarmee ze woorden zonder fouten kunnen schrijven. Zeg dat bij de lessen spelling en grammatica de tafels altijd in theateropstelling staan, zodat de kinderen jou goed kunnen zien. *Staal 2 Spelling en grammatica* staat elke dag op het lesprogramma.
- 2 Wijs de kinderen op de categorieposter voor in de klas. Vertel dat de zwarte poppetjes Staalmaatjes heten. Elk Staalmaatje staat voor een spellingcategorie met een regel. Onder elk Staalmaatje staat een nummer. Vertel dat we deze nummers alleen gebruiken om bij een woord in het dictee aan te geven om welke spellingcategorie het gaat. De nummers van de spellingcategorieën spreken we nooit uit, we zeggen alleen de categorienaam en de regel die bij de spellingcategorie hoort.
- 3 Pak het staalboek erbij. Vertel dat in het staalboek allerlei hulpkarten staan, zoals de categoriekaart. In de lessen licht je deze hulpkarten toe. De kinderen mogen het staalboek er altijd bij pakken, behalve als de juf of meester zegt dat het **niet** mag.
- 4 Ga naar blok 1 van de handleiding. Geef de volgende instructie:
 - **Opfrissen:** volg de handleiding.
 - **Instructie:** bied in deze les 1A alleen het hakwoord aan; het speciaal hakwoord bied je aan in les 1B.
 - **Voordoën:** volg de handleiding, maar doe alleen het woord hak voor. Samen doen: volg de handleiding, maar oefen alleen knoop samen.
 - **Oefendictee:** vertel de kinderen dat ze elke dag een dictee maken in hun dicteeschrift. Volg de handleiding en neem het volgende oefendictee af: de reus, zij loopt, hij duikt.
 - **Nabespreking:** doe zelf mee op het bord volgens de werkwijze in de handleiding. Op deze manier model je hoe de kinderen het moeten noteren in hun schrift.
- 5 **Zelfstandig werken:** deel de werkboeken uit. Vertel de kinderen dat ze tijdens hun dag- of weektaak opdrachten in hun werkboek maken. Laat de kinderen het werkboek openslaan bij Dit ga ik herhalen en Dit ga ik leren op bladzijde 2-3. Bekijk Dit ga ik herhalen. Vertel dat de kinderen de komende periode met deze Staalmaatjes kennismaken.



- 6 Ga naar blok 1, week 1, les 1 op bladzijde 4. Doe alleen opdracht 1. Wijs op het Staalmaatje in de kantlijn, vertel dat in deze opdracht alleen hakwoorden worden gevraagd. Doe eventueel de eerste twee woorden samen. Laat de kinderen de rest van opdracht 1 zelfstandig maken.
- 7 Benadruk dat de kinderen steeds duidelijk en netjes schrijven in het schrift en in het werkboek.
- 8 Hang de poster 'Zo werken we met Staal 2 Spelling en grammatica' op in de klas. Vertel de kinderen dat elke spellingles op deze manier gaat en dat we ons houden aan deze werkwijze.
- 9 Zeg de kinderen dat ze het werkboek en het dicteeschrift op hun tafel leggen. Haal het schrift en werkboek op en kijk ze na.
- 10 **Vooruitblik:** analyseer de dictees van les 1A en opdracht 1 van het werkboek. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'. Bekijk met welke klank-tekenkoppelingen en met welke hakwoorden de kinderen nog problemen hebben, zodat je morgen weet waaraan je extra aandacht moet besteden.

LES 1B TOT EN MET LES 5B VAN WEEK 1 EN WEEK 2

Voorbereiding voor elke spellingles

- Zet de tafels in de theateropstelling.
- Leg het dicteeschrift, werkboek en het staalboek op iedere tafel.
- Hang de poster met categorieën voor in de klas.
- Zet de digibordsoftware klaar.
- Op het moment dat je de werkwijze en inhoud goed in de vingers hebt (dat is ongeveer na een half jaar), start dan met de foutenanalyse van het dagelijks dictee en het werkboek, zoals bij de vooruitblik in de handleiding staat beschreven.



Volg de lesbeschrijving uit de handleiding van blok 1 bij de lessen 1B tot en met 5B van week 1 en 2 van dit instapprogramma.

In het schema hierna staat alleen wat afwijkt van de handleiding en welke woorden, onderdelen en opdracht(en) je aanbiedt in elke les.

	Opfrissen	Instructie	Oefendictee	Nabespreking	Zelfstandig werken	Vooruitblik
WEEK 1						
les 1B	Bekijk het ingevulde registratieblad. Fris de klank-tekenkoppelingen en hakwoorden op waarmee de kinderen nog problemen hebben.	Bied alleen het speciaal hakwoord aan. Voordoan: vorm. Samen doen: tulp.	Neem het oefendictee af: het park, de scherf, de jurk, een stip is een punt.	Zie handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord (opdracht 2) en de eerste korte klank (opdracht 3) samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 1. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.

	Opfrissen	Instructie	Oefendictee	Nabespreking	Zelfstandig werken	Vooruitblik
les 2A	Zie handleiding.	Zie handleiding.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de fles, de knie, ik verf.	Herhaal alleen het doel van de week: hakwoord en speciaal hakwoord.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 2. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 2B	Bekijk het ingevulde registratieblad. Fris de klanktekenkoppelingen en hakwoorden op waarmee de kinderen nog problemen hebben.	Fris de kennis van het hakwoord en speciaal hakwoord kort op. Oefen met extra (speciaal) hakwoorden uit de woordenlijst.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: zij klimt, half, ik snurk, tim schrok van die stem.	Zie handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 2. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 3A	Zie handleiding.	Zie handleiding.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: het dorp, de schuur, de arm.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 3. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 3B	Oefen met extra hakwoorden van de woordenlijst.	Herhaal het doel van dit blok. Oefen met extra samenstellingen uit de woordenlijst.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de breuk, zij helpt, de spons, roos heeft haar bril op.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 3. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 4A	Zie handleiding.	Zie handleiding.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de wieg, de balk, fors.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 4. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 4B	Oefen met extra (speciaal) hakwoorden van de woordenlijst.	Fris de kennis van het hakwoord en speciaal hakwoord kort op. Oefen met extra (speciaal) hakwoorden uit de woordenlijst.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de sjaal, de korf, de dwerg, ik droom van een prins.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 4. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.

	Opfrissen	Instructie	Oefendictee	Nabespreking	Zelfstandig werken	Vooruitblik
les 5A	Fris alleen de hakwoorden op.		Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: ik schuil, twee, het kalf.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.		Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 5. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.
les 5B	Fris alleen de ordening van de letters op.		Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de helm, hij hikt, de wolk, de vloer glimt in de zon.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.		Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 5. Registreer de fouten op het registratieblad 'Letters en hakwoorden'.

WEEK 2

les 1A	Zie handleiding.	Bied alleen het zingwoord aan. Voordoën: ik zing, bang. Samen doen: de sprong	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de slurf, eng, hij vangt.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 1. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 1B	Oefen met extra hakwoorden van de woordenlijst.	Bied alleen het hakwoord met ei/ij aan. Voordoën: de wei, ik wijs. Samen doen: de lijst.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: klein, grijs, jij zorgt, de wesp prikt mij niet.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 1. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 2A	Zie handleiding.	Fris alleen de kennis van het zingwoord op. Voordoën: de hengel, de wangen. Samen doen: enger.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de vork, de slinger, lange.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 2. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 2B	Oefen met extra hakwoorden van de woordenlijst.	Fris alleen de kennis van het hakwoord met ei/ij op. Voordoën: het krijt. Samen doen: het sein	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: ik schrijf, de eik, hij durft, de stof kreukt erg.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 2. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 3A	Zie handleiding.	Zie handleiding.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de tong, zij fluit, de sjeik.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 3. Registreer de fouten op de registratiebladen.

	Opfrissen	Instructie	Oefendictee	Nabespreking	Zelfstandig werken	Vooruitblik
les 3B	Oefen extra hakwoorden van de woordenlijst.	Herhaal het doel van dit blok. Voordoen en samen doen: oefen met extra samenstellingen van de woordenlijst.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de slangen, de schelp, de klei, teun vraagt geen hulp.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 3. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 4A	Zie handleiding.	Fris alleen de kennis van het zingwoord op. Voordoen: jonger. Samen doen: strenge.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: het kamp, de engel, hij springt.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 1. Doe het eerste woord samen.	Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 4. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 4B	Oefen extra met de letterkaarten.	Fris alleen de kennis van het hakwoord met ei/ij op. Voordoen: de rijst. Samen doen: ik zei.	Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: jij blijft, het ei, de berm, loes pakt de stroop zelf.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.	De kinderen maken opdracht 2 en 3. Doe het eerste woord van elke opdracht samen.	Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 4. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 5A	Fris alleen hakwoord, speciaal hakwoord en zingwoord op.		Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: de zanger, zij raspt, de longen.	Bespreek de drie woorden van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.		Analyseer het dictee en opdracht 1 van les 5. Registreer de fouten op de registratiebladen.
les 5B	Fris alleen het hakwoord met ei/ij op.		Neem het oefendictee af volgens de werkwijze in de handleiding: fijn, ik dweil, scheef, zes is de helft van twaalf.	Bespreek de drie woorden en de zin van het oefendictee na volgens de werkwijze in de handleiding.		Analyseer het dictee en opdracht 2 en 3 van les 5. Registreer de fouten op de registratiebladen.

Vanaf week 3 geef je de lessen zoals ze in de handleiding staan.

BEGRIPPEN GRAMMATICA EN AFKORTINGEN STAAL 2

Woordsoorten

Begrip	Afkorting
werkwoord	ww
lidwoord	lw
zelfstandig naamwoord	znw
bijvoeglijk naamwoord	bnw
voorzetsel	vz
hulpwerkwoord	hww
voltooid deelwoord	vdw
voegwoord	vw
telwoord	tw
rangtelwoord	rtw
persoonlijk voornaamwoord	pvnw
bezittelijk voornaamwoord	bzvnw

Zinsdelen

Begrip	Afkorting
persoonsvorm	pv
onderwerp	ond
werkwoordelijk gezegde	wwg
lijdend voorwerp	lw
bepaling van plaats	bep p
bepaling van tijd	bep t
meewerkend voorwerp	mwww